

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Мельник В.А., студент*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Правове регулювання — це діяльність держави щодо встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм (правил) поведінки суб'єктів права. Необхідний у цьому разі примус забезпечується розвитком громадської свідомості та силою державної влади.

Предметом правового регулювання економіки є: відносини між державою (державними органами) і суспільством, громадянами, суб'єктами господарської діяльності; відносини «всередині» держави, між її органами з приводу розподілу повноважень, визначення їхнього правового статусу; відносини між суб'єктами господарської діяльності тощо.

Основними формами правового регулювання економіки в Україні є: Конституція та закони України; укази та розпорядження Президента України; постанови та інші акти Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів (міністерств, відомств); нормативні акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування [1].

Існує тенденція постійного зростання індивідуальних, колективних і суспільних потреб. Задоволення цих потреб натикається на обмеженість економічного потенціалу країни, що може бути проілюстрована за допомогою графіка межі виробничих можливостей. Якщо результати виробництва умовно поділити на дві групи (наприклад, суспільні товари та приватні товари), то межа виробничих можливостей відбиватиме максимальні кількості суспільних і приватних товарів, які можуть одночасно вироблятися за даної кількості ресурсів, якщо припустити, що всі ресурси повністю використовуються.

Найважливішими формами організації економіки є командна та ринкова. Командна економіка ґрунтується на монополії державної

* Науковий керівник — Богданович О.А., старший викладач

власності та централізованому розподілі виробничих ресурсів. Для ринкової форми розподілу обмежених ресурсів характерний механізм ринкового саморегулювання. Він функціонує на засаді взаємодії ринкової ціни, співвідношення попиту та пропозиції, а також конкуренції. Ринок спрямовує ресурси на виробництво тих товарів, які найбільш потрібні суспільству, і примушує підприємства застосовувати найефективніші комбінації використання обмежених ресурсів [1].

У сучасному світі будь-яка держава виконує політичну, соціальну, міжнародну та економічну функції. Усі функції тісно взаємопов'язані, але, на думку економістів, економічна функція є найважливішою, оскільки брак належного економічного потенціалу чи низька ефективність використання його перешкоджають реалізації інших суспільних функцій.

Функції держави як суб'єкта макроекономічного регулювання можна поєднати за такими чотирма напрямками:

1. Забезпечення економіки необхідною кількістю грошей. У цій сфері держава є монополістом і протистоїть великій кількості покушців, які формують попит на гроші. З метою задоволення цього попиту держава здійснює грошово-кредитну політику.

2. Формування правових засад функціонування економіки. З цією метою держава визначає правовий статус окремих форм власності, узаконює існування різних видів господарської діяльності, регулює відносини між виробниками і покупцями товарів, регламентує здійснення окремими підприємствами зовнішньоекономічної діяльності, визначає обов'язки підприємств перед державою і т. д. Спираючись на економічне законодавство, держава виконує роль арбітра у сфері господарських відносин, виявляє випадки незаконної діяльності та вживає відповідних заходів до порушників [2].

3. Усунення вад ринкового саморегулювання. Неспроможність ринку забезпечити ефективний за Паретто розподіл ресурсів компенсується державним «втручанням» в економіку. З цією метою держава здійснює захист конкуренції, забезпечує людей суспільними товарами, реагує на можливість виникнення екстерналій, бере участь у розв'язанні проблем неповноти ринків, формує інформаційну інфраструктуру ринку, здійснює стабілізаційну політику [2].

3.1. Для захисту конкуренції та обмеження монополістичних тенденцій держава здійснює антимонопольну політику. Вона реалізується на підставі антимонопольного законодавства.

3.2. Забезпечення людей чистими і змішаними суспільними товарами є однією з найважливіших функцій держави. Суспільні товари мають дві властивості: не суперництво у споживанні та загальнодоступність. Різним суспільним товарам ці властивості притаманні у неоднаковій мірі. Ті, що мають ці властивості у вищій мірі, називаються чистими суспільними товарами. Ті, що в них хоча б одна з властивостей виражена в помірному ступені, називаються змішаними суспільними товарами. Товари, що не мають цих властивостей, називаються приватними товарами. Виробництво чистих суспільних товарів є монополією держави. Сфера виробництва змішаних суспільних товарів є ареною конкуренції суспільного та приватного секторів. На відміну від інших суб'єктів економічних відносин держава має законне право вилучати доходи через оподаткування. Отже, відшкодування витрат на виробництво суспільних товарів здійснюється за рахунок податків.

3.3. Держава реагує на можливість виникнення екстерналій. За ефективного функціонування ринку виробник використовує ресурси, відшкодовуючи витрати в розмірі їхньої вартості, а споживач повинен повністю оплачувати вартість купленого товару. Такий порядок є необхідною умовою оптимального за Парето розподілу ресурсів. Порушення принципу «за все треба платити» породжує негативні й позитивні зовнішні ефекти (екстерналії). Суб'єкт ринку, який породжує негативні екстерналії, перекладає частку витрат на інших, а той, який створює позитивні екстерналії, бере на себе частку витрат з реалізації чужих інтересів. Усунення державою цієї вади ринкового саморегулювання здійснюється через чітку регламентацію прав і обов'язків економічних суб'єктів. Це досягається за допомогою законотворчої і контролюючої діяльності держави [2].

3.4. Держава бере активну участь у розв'язанні проблем неповноти ринків. Для цього вона здійснює координацію дій потенційних виробників і споживачів. Найпоширенішими формами такої координації є заходи макроекономічних планів, державні цільові комплексні програми.

3.5. Формування інформаційної інфраструктури ринку є звичною практикою для індустріально розвинутих країн. Останнє викликане тим, що недостатність інформації лімітує можливості ефективного використання ресурсів, зумовлює неоптимальну поведінку продавців і покупців, заважає укладанню довгострокових угод.

4. Забезпечення людей обов'язковими товарами. Товари (правила поведінки), які держава зобов'язує людей використовувати (додержуватися), називаються обов'язковими товарами. Важливим аргументом на користь державного «втручання» в економіку є відома істина: людина здатна діяти всупереч власним інтересам. Погляди, згідно з якими державне «втручання» необхідне, оскільки державі найліпше відомо, що саме є корисним для людини, називаються патерналістськими.

Література.

1. Крупська Л.П. Економіка: підруч. / Л.П. Крупська, І.Є. Тимченко, Т.І. Чорна. – Х.: ХЕПУ, 2010. – 45с.

2. Стельмашук А.М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / А.М. Стельмашук. – Т.: ТАНГ, 2000. – 315 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МАРКЕТИНГУ ТА ЛОГІСТИКИ

***Менз'як К.О., студентка*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Маркетинг і логістика є рівноправними частинами єдиного цілого – системи реалізації продукції промислового підприємства. Первинними є функції маркетингу, що відповідають на питання «що потрібно»; функції логістики вторинні, вони відповідають на питання «як це зробити». При оптимальному одночасному використанні маркетингу і логістики підвищується як ефективність збуту, так і усього підприємства. Саме це зумовлює актуальність цієї теми.

Маркетинг – це управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства, яка спрямована на максимізацію прибутку шляхом задоволення нужд та потреб споживачів.

Маркетинг був затребуваний практикою у зв'язку з виниклими труднощами зі збутом товарів, історично, у більш ранній період, ніж логістика. У середині ХХ століття орієнтація виробництва на випуск потрібного на ринку товару та застосування маркетингових методів

* Науковий керівник – Богданович О.А., старший викладач